

- non sequitur; idem dicendum esse de temporalibus, & quare.
- 43 Imperia, & Regna diversa, commodius per diversos Principes, quam per unum gubernantur.
- 43 Imperator Romanus nunquam fuit totius Orbis Dominus: & hoc multis ipsorum Imperatorum legibus comprobatur.
- 44 Nationes plures ab Imperio Romano liberat tam de facto, quam de jure existisse verius est.
- 45 Auctores plurimi referuntur, qui ridiculum esse probant, asserere, Imperatorem totius Orbis dominum fuisse, aut esse.
- 46 Polybius non affirmat Romanos totum orbem subjungasse.
- 47 Lucani locus expenditur.
- 48 Roma latius multo extendit imperium suum Religione Divina, quam dominatione terrena.
- 49 Imperatorem esse mundi dominum, jura, & auctores qui dicunt, qualiter intelligi debeant.
- 51 Scriptura sacra sapè utitur hyperbolicis, & aliis figuratis loquendi modis.
- 53 Imperatores Romani superbi se Deos, & Dominos Orbis appellari faciebant, & divinos honores usurpabant.
- 54 Domitiani superbia in titulis Dei, & Domini affectandis.
- 55 Domini appellatio terroris magis quam reverentie esse videtur.
- 56 Augustus Cæsar, statim post Christum natum se Dominum appellari verius, & quare.
- 57 Tiberius, & Trajanus agrè ferebant, se Dominos appellari.
- 58 Cap. in apibus 7. quest. 1. vera expositio donatur.
- 59 Regum circandorum præcipua causa, que fuerit.
- 60 Imperatorum, & Regum potestas, & jurisdictio, quantumvis ampla, & absoluta sit, non extenditur ad non subditos.
- 61 Imperator non potest disponere de bonis subditorum, nisi ex magna causa, & cum congrua satisfactione.
- 62 Lex Lucius, ff. de evict. l. 5. §. item si forte, ff. de rei vind. explicatur.
- 63 Lex, bene à Zenone, Cod. de quadrienn. præscript. explicatur.
- 64 Principis omnia esse, qualiter intelligendum sit.
- 65 Dominium Imperatorum, & Principum qualiter distinguat Bartol. & alii.
- 66 Imperator secundum Senecam omnia habet in Imperio, in patrimonio propria.
- 67 Lex 3. ff. ne quid in loco pub. exponitur.
- 68 Litora maris, qua jure genitum communia sunt, qua respectu Pop. Rom. esse dicuntur.
- 69 Hispanie Reges, neque Imperatorem Romanum, neque ullum alium in temporalibus superiorem agnoscunt.
- 70 Auctores plurimi referuntur, qui Regum Hispanie ab Imperio omnimodam exemptionem defendunt.
- 71 Reges Hispanie, & alii quilibet qui superiorem non recognoscunt, in suo regno sunt Monarchæ, & Imperatores.
- 72 Reges liberi in suis regnis potentius, & antiquius jus habent, quam Imperator in imperio.
- 73 Caroli V. Imperatoris protestatio de exemptione Regni Hispanie ab imperio tuenda.
- 74 Lex 8. tit. 1. lib. 6. Recopil. exponitur.
- 75 Privilegia nobilitatis, & exemptionis, que Imperator, ut Imperator, concedit, ultra terras imperii non extenduntur.
- 76 Leger Imperatorum Rom. allegare, & sequi, an & quatenus in Regnis Hispanie licitum sit.

Sunt etiam qui putent, hanc Occidentalium, & Meridionalium regionum acquisitionem, que per Catholicos Hispaniæ Principes facta est, & illo etiam titulo communiri, quod Imperatoris Romani auctoritas, & potestas, eam non tantum confirmasse, verum & jussisse, ac juisse, videatur; cui omne jus, & arbitrium in largiendis, & debellandis quorumlibet Infidelium provin-

vinciis concessum esse contendunt, ut constare poterit ex iis, que in ipsis nostræ tractationis terminis latè disputavit Ginesius Sepulved. in sua Apologia, & post eum in questionem deduxerunt Victor. in d. l. relect. de Indis, ex num. 24. Gregor. Lop. in d. l. 2. tit. 23. part. 2. gloss. mag. col. 7. Did. Covar. in reg. peccatum 2. part. relect. §. 9. num. 5. cum seq. Menchac. controvers. illustr. lib. 1. cap. 24. Dom. Sot. de justit. & jure, lib. 4. quest. 4. art. 2. Anton. à Cordub. in quest. lib. 1. quest. 57. dub. 2. pag. 491. Domin. Bañ. in 2. 2. quest. 10. art. 10. versic. Arguitur quarto, col. 531. Balthas. Ayala de jure & officio belli, lib. 1. cap. 2. num. 29. Molin. de just. & jure, tract. 2. disput. 30. & Pat. Fran. Suar. in tract. de Caritate, disp. 13. sect. 5. num. 4. Hanc verò Imperatoriam confirmationem, & opem, atque operam in prædicta acquisitione interfuisse, eo argumento deducunt, quòd cum in persona Caroli V. Cæsaris Opr. Max. Romani simul Imperii, & Hispani Regni potestas, & moderatio concurrerit, & hic invictissimus Imperator detectionem, & conquestionem Indiarum à suis gloriosissimis avis Regibus Catholicis ceptam, non solum totam, & ratam habuerit, verum & ulterius progredi sub Hispaniæ Regum vexillis, & auspiciis voluerit, tot in classibus magnis sumptibus expeditis, tot etiam legibus, & sanctionibus summo pariter studio ac pietate prolatis affirmare necesse est, Imperatoria quoque, qua pollebat, auctoritate in hac parte usum fuisse, & hujus Novi Orbis subjugationem, & dominationem eisdem Hispaniæ Regibus confirmasse. Nihil enim interest, utrum quis, expressis verbis voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis, l. de quibus, ff. de legib. l. Paulus 4. ff. rem ratam haberi, l. recusari 74. ff. de acq. hered. melior. text. in l. si tamen, §. ei qui, ff. de edilit. edict. cum aliis, que ultra DD. in his jurius latè congerunt, Guid. Pap. sing. 337. Nicoitius in nubr. de nov. oper. nunt. num. 230. Marc. Mantua in Encirid. ver. singul. cap. 246. Et qui ad ulteriora procedit, & quod est consequens vult, antecedentia velle, & quantum in se est, approbare videtur, l. ad rem mobilem 56. l. ad legatum 62. ff. de procurat. cum aliis traditis à Jason. in l. Gallus num. 4. ff. de liber. & postb. Menoch. de recup. poss. remed. 6. num. 43. & Joan. Gratian. reg. 79.

Præsertim cum plures etiam extent ejusdem Imperatoris schedulæ, Regiæque diplomata anni 1519. 1520. 1523. 1535. in 1. vol. impress. pagin. 58. & seqq. quibus aperte idem Carolus Imperator declarat, omnes earumdem Indiarum provincias detectas, & detegendas Castellæ & Legionis regno, atque dominio annexas, ut vulgo dicunt, incorporatas censi debere, neque ullo tempore ab eadem corona in totum, vel in partem alienari, aut segregari posse. Cui declarationi, & concessioni non obstat, quòd idem Imperator sibi, & suis istud jus indulsisse videatur, cum tamen actio, & passio in eodem subiecto stare non possint, & inter dantem, & accipientem debeat esse discretio, l. debit. C. de pact. l. 2. ff. de stipul. sero. l. Uranus ff. de fidejuss. c. ult. de institut. Unde Seneca lib. 5. de benef. c. 9. Nemo sibi donat non magis quam credit, dat nemo nisi alteri, id intra unum non potest fieri quod toties

78ies duos exigat. Nam cum duplici potestate, & auctoritate fungeretur; duplici quoque personæ vices subire poruit, & distincta, atque separata jurisdictione uti voluisse censendus est; ita ut quod tamquam Imperator præstabat, tamquam hæres, & successor Hispaniæ Regni susciperet, & suis in eodem Regno successoribus quæreretur, arg. text. in l. tutorem 22. ff. de his qua ut indigni. ibi? Discreta sunt enim jura, quamvis plura in eadem personam devenerint, aliud tutoris, aliud legatarii. Junctis aliis plurimis exemplis, que deducuntur ex l. 1. §. solet in fin. ff. quando appell. sit; l. duorum, ff. de oper. libert. l. procuratores, §. si plures, ff. de Trib. act. l. cum quedam, C. de admin. tut. cap. ex literis de probat. cap. cum in Ecclesiis, & cap. postulasti de concess. praben. lib. 6. cap. à collatione de appellat. eod. lib. ubi DD. alia notarunt, & latè Lapus alleg. 99. Calderin. cons. 229. in fine, aliàs 7. tit. de prob. Bartol. quest. 15. in princip. vers. Quarto proba: Abbas in cap. quamvis de officio deleg. Bald. cons. 167. lib. 1. Paul. Castrens. cons. 250. & 313. lib. 1. Rom. cons. 422. & in sing. 76. incip. Scholaris, & in l. 1. ff. de verb. oblig. Fulgos. cons. 118. Socin. cons. 87. vol. 1. Decius in l. rogasti, in princip. num. 7. ff. si cert. petat. Rebuffi. in concordat. tit. de collat. §. si quis verò, in vers. Dispositiones: Chassaneus in Catalogo glor. mund. part. 11. consider. 12. in fine: Menoch. de recuper. rem. 1. num. 36. & cons. 902. num. 71. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 111. num. 13. & iterum capit. 298. num. 20. cum multis sequentibus. & Cardin. Tusch. præct. conclus. jur. lit. P. verb. Personæ, conclus. 317. ubi resolvunt, quòd quando in una persona concurrunt diversa jura, quibus mediantibus diversas personas representat, non est judicandum tamquam unus, sed tamquam plures, & quòd actio, & passio in tali subiecto cadere potest, quia non corporalis, sed intellectualis ejus consideratio habetur. De quo plenè etiam innumeris citans agit Tiraquel. in tract. de nobili cap. 28. num. 11. & sequent. & de retract. lign. §. 1. gloss. 68. num. 21. & seqq.

Et aridet doctrina gloss. & aliorum in cap. 1. ne sede vacante, & in l. 1. ff. de leg. 1. Quòd quando ad invicem junguntur duo officia, utrumque retinet jura sua, quam sequitur Bartol. in l. si convenerit, §. nuda, de pignorat. act. Joan. Bapt. Ferretus cons. 242. num. 13. vol. 2. & Joan. Bapt. Valenzuela cons. 69. num. 32. ubi etiam numer. 37. resolvit, quòd quando considerantur due personæ in eodem subiecto, potest unà juvare alteram, & supplere, quod in se non habebat, argum. l. 2. C. de omn. agr. desert. lib. 11. quemadmodum, & unus homo potest se juvare altero, qui per se solus pravalere non posset, l. si pariter, ubi Bened. de Plubino num. 2. ff. de lib. caus. l. si plures, ubi DD. ff. de pact. l. alimenta, §. Basilice, de aliment. & cibari. legat. cap. auctoritate, §. licet enim, de concess. praben. lib. 6. cum aliis traditis à Rota decis. 23. sub. tit. de re judic. in noviss. num. 3. & Hieronym. Gonzales ad reg. 8. Cancellar. de alternat. gloss. 18. num. 105. Et potest etiam apponi exemplum in Rege, qui est simul Dux. Nam in Ducatu consideratur Dux ut Dux, & non ut Rex, secundum Fed. de Senis cons. 220. col. fin. Gabriel. cons. 195. num. 9. 70-

lum. 2. Surd. cons. 19. num. 33. Ideoque si Rex judicat ut Dux, appellatur ad superiorem in Ducatu, non attenda Regia dignitate, ut dixit Bartol. in l. si quando, C. de appellat. Igneus in l. necessarios, §. non alias, num. 428. ff. ad Syllaniam. Mynsinger. cent. 5. obser. 5. Aponte decis. 2. & alii relati Mastrillo de Magistrat. lib. 3. cap. 8. ex num. 32. & Gratiano dict. cap. 298. num. 49. ubi hujus rei rationem reddit, nempe quòd unaquaque dignitas retinet suam pristinam naturam, & secundum actum, quem gerit, consideratur, neque in eo ulla alterius personæ vel dignitatis ratio habetur, ut probatur in l. 1. ubi Bald. ff. de officio Consul. idem Bald. cons. 167. num. 1. lib. 1. Paris. de resig. benef. lib. 12. quest. 10. num. 14. & 15. Menoch. cons. 38. num. 7. Surd. cons. 91. num. 19. & cons. 183. n. 42. & 43. & cons. 365. ex num. 22. ad 27. ubi hoc pluribus exemplis confirmat, & inter alia tradit, quòd si Prælati fecerit aliquem contractum, qui Ecclesiæ sit damnosus, ipsemet potest nomine Ecclesiæ contravenire, cum duplicem representet personam, per gloss. in cap. 1. vers. Contractum, de integ. restit. lib. 6. Quæ cum ita se habeant, tota vis hujus tituli in illius questionis examinatione consistit, an Romano Imperatori talis sit ac tanta potestas in provinciis, & personis infidelium, qui nunquam Romano Imperio subditi fuerunt, ut eos possit licetè debellare, & ad ejusdem imperii recognitionem compellere, vel aliis Principibus Christianis ita debellandis, ac subigendis concedere, ut supremum eorum dominium & jurisdictionem adipiscantur. In qua questione licet plurima plurimi dixerint; non tamen gravabor, solito more, præcipua utriusque partis argumenta ob oculos ponere, & quid tenendum sit, verè, & breviter explicare.

Et in primis pro affirmativa pugnare videtur communis omnium ferè Legistarum opinio, qui Romanum Imperatorem in temporalibus omnia posse contendunt, & immediate à Deo concessam totius Orbis jurisdictionem, & dominationem habere, juxta text. in auth. quomodo oport. Episcop. ordin. quemadmodum & Papa in spiritualibus, juxta illud Lucæ 22. Ecce duo gladii hic, quibus duas tantum esse in Orbe potestates, unam spirituales, alteram temporalem Christus Salvator noster significavit, ut dicitur in cap. solita de majorit. & obedient. Unde quemadmodum potestas spiritualis, quoad totum & universum Orbem lege Divina ab ipso Salvatore uni tantum commissæ est; sic & temporalem eodem jure uni Principi delegatam esse, quidam argumentantur, prout refert Covar. in reg. peccatum 2. part. §. 9. n. 5. vers. Quarto, & plurima novissimè cumulan Marta in tract. de jurisd. 1. part. cap. 20. & cap. 21. num. 27. Et magis in nostris terminis Abbas Panormitanus in cap. quod super, num. 7. de voto: & Alphons. Guerterus in Specul. Princip. cap. 55. ex eodem fonte deducunt, quòd si Romano Pontifici licet terras, & provincias infidelium, Christianis Principibus debellandas & occupandas concedere; multo magis id Romano Imperatori licebit, cujus postetatem in temporalibus pleniorum esse fatentur. Quod etiam probat Gilkenius in auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles. cap. 9. num. 13. docens, quòd etiam inspectâ opi-

Quibus ut satisfaciatur, & simul fundamenta hujus opinionis, quam defendo, proponam.

Primo considero, maxime inter DD. disputari solere, an temporalis Imperatoris Romani potestas à Deo immediate dimanet, vel ab spirituali dependeat, quæ per Summum Pontificem exercetur, de quo articulo plenius in cap. seq. tractabimus. Sed quod ad questionem, de qua nunc agimus, pertinet, etiam si demus has jurisdictiones distinctas esse, ita ut temporalis ab spirituali non pendeat, & absque ulla Pontificis translatione penes ipsum Imperatorem, Reipublicæ electione, & consensu populorum intercedente, consistat, id tamen non efficiet, ut Romanus Imperator inter alias personas, vel in aliis Regnis, & provinciis dominationem exercere possit, quam in illis, quæ ipsius Romani Imperii limitibus concluduntur, & ad quartum temporalem gubernationem à Deo ipso vocatus & constitutus videtur, ut rectè observat Covar. d. §. 9. num. 5. vers. Primum, Navar. in d. cap. novit notab. 3. num. 41. Joan. Salas d. tract. de legibus, quest. 95. disp. 7. sect. 7. & ostendit doctrina f. C. in l. ult. D. de juris. omn. jud. ibi: *Extra territorium jus dicenti impune non paretur*, cum aliis, quæ adduximus sup. hoc lib. cap. 14. num. 10. eoque respicit D. Christ. Psalm. 44. dum ait: *Imperator Romanorum non potest Persis legem ferre*.

Neque est in consideratione æquiparatio illa utriusque potestatis, ex verbis Evangelii. *Ecce duo gladii hic: & ex d. cap. solite*, sumptas quæ multi probare nituntur, ita laicam, sicut Ecclesiasticam per universum Orbem diffundi. Nam licet hæc argumento valde prematur Joan. Ign. & alii, quos refert, & sequitur Marta d. cap. 20. facile tamen ei respondent Covar. d. §. 9. num. 5. vers. Quartò ratione, & Navar. dicit notab. 3. num. 41. 88. 94. & 153. docentes, id nullo jure, nec ratione naturali, aut civili probari, quia potestas Ecclesiastica ideò per unam personam in universo Orbe Christiano exercetur, quoniam non ipsis populis, & rebus publicis, sed Petro, & ejus successoribus immediate à Deo concessa est, ut latissime probat Cardinal. Turrecrem. lib. 2. de Eccles. capite 54. cum sequentibus Albert. Pighius, lib. 3. & 4. de Eccles. Hierarch. At temporalis potestas tota, & suprema penes ipsos populos fuit, & inde ad Reges & Principes derivata. Et cum totus Orbis in unum Principem nec consenserit unquam, nec revera consentire possit, vel ab eo regi, & administrari, sequitur, Imperatorem totius Orbis Dominum esse non posse, & temporalem potestatem cum spirituali eo sensu comparari in dicit. capite solite, quod utraque à Deo instituta sit, & utraque veneranda, & suscipienda videatur, licet usus, & exercitium illarum longè diversam rationem, & executionem recipiat.

Ad eò, ut Aristot. lib. 7. Polit. cap. 4. & D. August. lib. 4. de Civit. Dei concludam, potestatem universusque civitatis naturalis esse, & magis politicam, Imperium verò in multis non item, & majore cum pace Regi solita fuisse Regna, cum unumquodque eorum suæ patriæ terminis finirebatur; à quo argumento non satis se expedit Marta, d. cap. 21. num. 5. 6. & 20.

Secundo considero, ac pariter secundæ, & tertiæ contrariæ partis argumentationi respondeo; quod licet multi, quos ibi retulimus, male tenuerint, Imperatorem Romanum totius Orbis Dominum esse, & longè tamen verior, & communior est contraria aliorum sententia, qui asserunt, neque olim cum Roma florebat, neque postea Romano Imperio ad Græcos, Gallos, & Germanos translato, talem fuisse, aut esse Romanis Imperatoribus potestatem, & dominationem; quin potius illam intra subjectos sibi populos contineri, qui licet plures fuerint, plurimi tamen adhuc restabant, ad quos Romanæ Aquilæ nullatenus pervenerunt, & Imperatoris Majestatis sceptrum nequaquam extendebatur, ut ipsimet Imperatores ingenue restantur in l. cunctos populos, juncta glos. ibi, C. de sum. Trinit. & in procem. Digest. & institut. §. quarum, utramque viam, l. postliminium, & l. non dubio. ff. de cap. l. omnibus, ff. ad Trebellian. l. mercat. l. 1. C. de officio prefet. Africa. l. Romana, C. de Eunuchis, l. ult. C. de adif. privat. auth. ut de defuncti seu funera eorum, §. si verò, auth. de non alienandis, seu permittand. reb. Eccles. §. sinimus agitur. Quæ jura examissim expendit Covar. dicit. §. 9. num. 5. & num. 7. vers. His tandem, ubi futilem, & levein quorundam solutionem irridet, qui de facto potius, quam de jure Persarum Reges, & alias nationes in illis relatas à Romano Imperio exemptas esse affirmant, quoniam & verius, & certius est de jure quoque liberarum fuisse, & nec justum, nec conveniens, aut possibile esse, ut tota mundi moles sub uno, & eodem Rectore, ac moderatore in humanis consistat, ut supra tetigimus.

Quam opinionem, & ultra eundem Covar. latissime probant, & sequuntur Jacob. de Ravena, Joan. Fab. Fulgos. Alciat. & alii in d. l. 1. C. de sum. Trinit. & in d. l. bene à Zenone, C. de quadrin. prescript. Oldrad. cons. 69. Alex. cons. 218. vol. 2. & cons. 24. vol. 5. Bald. cons. 327. in fine, & cons. 328. num. 7. vers. Illud etiam, lib. 3. ubi resolvit, quod ut daremus, olim florente imperio Romano, Imperatorem posse dici Dominum Orbis, secus postea, & plurimi alii, quos referunt Chasan. in Catal. glor. mund. 5. part. consider. 28. Pet. Greg. lib. 12. Synt. 3gm. cap. 2. n. 6. Anton. Gabr. lib. 6. commun. tit. de acq. rer. dom. concl. 3. Greg. Lop. in d. l. 2. par. glos. 2. Victor. in d. relect. de Indis insulan. 1. part. ex n. 24. Bann. in 2. 2. quest. 10. art. 10. vers. Arguitur quartò, col. 531. Menchac. dicit. lib. 1. controver. illust. cap. 20. & 21. Sor. lib. 4. de just. & jur. quest. 4. art. 1. Cened. dicit. collectan. 64. ad decretum, num. 3. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. 21. Navar. in d. cap. novit, notab. 3. ex n. 155. Cordub. in d. lib. 1. q. 57. dub. 2. Menoch. cons. 2. num. 99. vol. 1. Molina Theolog. de just. & jur. tract. 2. disp. 24. 29. & 30. ubi contrariam sententiam planè ridiculam appellat, prout & facit Lud. Vives in notis ad D. August. de Civit. Dei, lib. 5. cap. 25. Pat. Suar. in defens. Fidei contra sect. Anglic. lib. 3. cap. 5. num. 7. & in tract. de Carit. disput. 13. sect. 5. num. 4. P. Salas in tract. de legib. quest. 95. tract. 14. disp. 7. sect. 7. numer. 42. pagin. 128. & seq. Pat. Gabr. Vasq. disp. 153. cap. 2. num. 12. & novissime Callist. Re-

Reinir. in tract. de lege Regia, §. 3. num. 2. Joan. Baptista Lupi. in tract. de illegitimis commin. 31. §. 3. n. 6. & seq. & plures alii relati à Marta d. cap. 21. licet ipse aliam opinionem sequatur, & Fr. Joan. à Ponte in convenien. ur. Monar. lib. 2. cap. 2. §. 3. pag. 92. & cap. 17. §. 1. pag. 189. ubi inquit, quod si Polybius ita magnus Cosmographus, ut Historicus esset, Romanos totum Orbem subjugasse non affirmaret.

Quibus hgo adjicio & Lucanum lib. 1. Parsalidum queritur, ob bella civilia plures gentes restasse, quæ sub jugum Imperii Romani missæ non fuerunt.

Et Prosperum Aquitanum lib. 2. de vocat. Cent. cap. 6. f. ait: *Gratia christiana non contenta est eosdem limites habere, quos Roma, multosque populos seipso Crucis Christi subdidit, quos armis suis ipsa non domuit*.

Unde est & illud quod Leo Papa in serm. 1. Apost. de Romæ ad Pontificem potestatem translata scriptum reliquit, latius scilicet possidere, Religione Divinâ, quam dominatione terrena, & Stanislaus Orichovius de funesta Regni Polonia secta, relatus à Petro Andr. Canonher. in Aporhis. Polit. Hippocr. pag. 357. Romanum Imperium verè per Evangelii prædicationem totum Orbem possidere: *Non illud antiquum, & vietus quod ostio Oceanæ partem aliquam claudunt, sed hoc novum, & recens latissimum, amplissimumque, quod extra ipsum etiam Oceanum propagatum astris terminatur: quod non Romanam fratricidam, sed Christum servatorem fratrum suorum habet Auctorem*.

Neque obstant jura, & Sacræ Scripturæ loca pro contraria opinione pensata; quibus variis modis respondent Auctores supra relati, & quorum summa eò tendit, ut hyperbolicè, & largo quodam loquendi genere Imperatores Romani totius Orbis Domini dicerentur; aut per figuram Synecdochen, eò quod, cum tot ac tantæ nationes jam tunc Romano Imperio parent, partes illas, quas subiecerant, pro toto sumebant, & absolute Orbis appellacione donabant, ut in d. l. in Orbe Romano, ff. de stat. homin. quam ita legendam, & intelligendam esse, & non in urbe, ut in vulgatis condicibus circumfertur, optimè probat Alciat. lib. 2. disput. capite 21. Covar. d. num. 5. Anton. Mornac. in notis ad eandem legem, & alii, quorum mentionem fecimus sup. hoc cap. num. 24.

Et conducit doctrina D. Hieronymi super Isai. cap. 13. D. Prosperi lib. 2. de vocat. Gent. qui tradunt; Sacram quoque Scripturam sæpè sapius se his vulgaribus, sive communibus loquendi modis accommodare, & sub illis verbis: *Omnes terram*, & illam tantum provinciam, de qua est sermo, significare: quod etiam ad explanationem cap. 1. Daniel. ubi Nabucodonosor Rex totius mundi appellatur, rectissime animadvertit Glos. Interlinearis ibidem; & alia similia notantes Covar. & Navar. ubi supra P. Salas d. sect. 7. pag. 229. & P. Maldonat. & Franc. Tom. I. de Indiar. jure.

Lucas super illud Lucæ 2. *Exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus Orbis, & Nos supra libro 1. cap. 14. num. 78.*

Quam expositionem æquè congruenter recipit text. in d. l. de precatio, ff. de leg. Rhod. ut interim varias alias prætermittamus, quas ultra DD. ibidem congerit Rinald. in §. 1. ex n. 15. instit. quibus alien. licet Soto lib. 4. de justitia & jur. q. 4. art. 1. Alfanz. collect. 4. Port. lib. 5. conclus. 14. Joan. Horosc. in l. 2. num. 12. ff. de re. divoi. Lancellori in temp. jud. lib. 1. cap. 1. Alciat. lib. 4. disput. cap. 5. Boer. decisi. 195. Chasan. d. Catalog. glor. mundi, consid. 28. & sequentibus. Menchac. in præfat. controver. illust. num. 25. & lib. 1. cap. 20. Mandell. cons. 62. numer. 20. vol. 1. Vivius in commun. opin. verb. Imperatores, Roland. cont. 88. n. 7. vol. 1. Martua in Enebrida. rer. singul. lib. 9. cap. 220. Petr. Gregor. de Repub. lib. 6. cap. 13. num. 14. & sequentibus. Vaccini lib. 2. declarat. cap. 106. Mendoz. de pactis lib. 1. cap. 5. num. 25. Navar. dicit. notab. 3. num. 156. & 157. Anton. Rose. lib. 1. memorabil. cap. 3. num. 5. Pmel. in rub. C. de rescind. vend. 1. part. cap. 2. num. 25. Covar. d. nam. 5. vers. Secundò adducitur, & lib. 3. variat. cap. 6. n. 8. Sarmient. lib. 1. select. cap. 8. num. 20. Cujac. lib. 15. observat. cap. 30. & lib. 2. Sent. ad Paul. Andr. Gail. lib. 2. observat. cap. 55. & 56. Dom. Gtegori. Lopez Madera de excell. Hisp. Monarch. cap. 2. fol. 10. & Ceval. dicit. quest. ult. num. 25. & sequentibus.

Quibus addere possumus Antonium in d. l. de precatio dum se absolute mundi dominum vocat, arrogantiam, & elationem quamdam præferre, qua Romani Principes ita aliquando urgebant, ut se non solum Orbis Dominos appellari sinerent, ac juberent, verum Deos etiam, Divinos sibi honores, & cultus remeque deferentes, & usurpantes: unde Ovid. lib. 1. Fast. de Cesare ceclinit:

*Si petas à Victis, tot sumet nomina Cesar,
Quot numero gentes maximus Orbis habet.*

Et Lucan.

*Viditque Aquilas alium laturus in Orbem,
Propert.*

Bella Deus Cesar diros meditatur ad Indos.
Horat. od. 1. lib. 1.

Terrarum Dominos ecebit ad Deos.
Ammian. Marcellin. lib. 19.

Nostris virtutes Constantis extollentibus, ut Domini terram, & Mundi;
Et lib. 39.

Comes Valentiniani sum Orbis terrarum Domini. Et lib. 23. Saracenorum Reguli genibus supplices nivi, tamquam mundi, nationumque suarum Dominum adorant fulianum. Et Evagr. lib. 3. Divinitimum Dominum Orbis. Et de Domitian. scribit Sueton. in ejus vita, cap. 13. *Acclamari etiam in Amphitheatro epulari die, libenter, audit Domino, & Domine feliciter. Parique arrogantia cum procuratorum suorum nomine formalem dicitur epistolam, sic cepit, Dominus, & Deus noiter sic fieri jubet;* eaque propter Martialis ei quandiu vixit, sæpè his omnibus blanditus est, ut constat ex variis epigram. Amphitheatri & lib. 1. epigr. 5.

ad leg. cum avus, de conat. & demonstr. lib. 5. cap. 10. num. 33. & 34. Garcia Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 4. ex num. 15. & lib. 6. cap. 10. num. 5. Molin. de pactis nuptial. lib. 1. cap. 2. num. 8. Fr. Joan. à Ponte in convenient. utriusque Monarch. lib. 3. cap. 12. §. 4. pag. 79. Hieronym. Cavall. in tractat. de violentiis, glos. 18. ex num. 3. 21. 31. & 80. & idem simul de Regibus Gallia, Anglia, & Portugallia tradentes Carolus Grassal. lib. 1. Regal. Franc. cap. 6. Rhenat. Choppin. de donat. Franc. lib. 2. tit. 1. numer. 3. Casan. in Catalog. glorie mund. 5. part. consid. 24. num. 179. & consid. 27. & 28. Thom. Cromer. lib. 7. juris Roman. & Gallici, tit. 1. cap. 2. col. 155. Joan. Azor. 2. tom. instit. Moral. lib. 11. cap. 5. Pater Vasquez disp. 153. capit. 2. Pat. Salas de legibus, quest. 95. tract. 14. disp. 7. sect. 8. Joan. Baptist. Lup. in dict. tract. de illegitimis, comment. 3. §. 3. num. 8. & seqq. & novissime Ludovic. Rudolf. in tract. de orig. dignit. & potestat. Ducum Italiae, num. 59. cum seqq. & Anton. Petr. de potest. Princip. cap. 3. quest. 4. num. 15. ubi perperam docet, hanc Regum Hispania exemptionem ab Imperio, de facto magis, quam de jure procedere, & Marta d. cap. 21. num. 13.

Quo fit, ut hanc Novi Orbis acquisitionem absque ulla Imperatoris auctoritate jure proprio 71 facere poruerint, & cum ipsi in suo Regno Monarcha sint, & eadem, quae de Imperatore dicuntur, in quolibet Rege, cum non recognoscere procedant, ut post Petr. de Bella pertica, & Bald. n. 4. in l. exemplo, C. de probat. Andr. de Isern. in c. 1. §. si quis de mensio, col. penult. num. 19. de controvers. invest. & plurimos alios, quos referunt, late docent Roland. à Valle consil. 66. num. 20. lib. 2. consil. 86. num. 20. lib. 1. Menchaca dict. lib. 1. quest. illustr. cap. 22. numer. 13. Borrell. dict. c. 53. Mastrillus dict. c. 4. num. 4. & 25. Rusticus dict. c. 10. num. 35. cum seqq. & latius num. 45. & Ceval. dict. glos. 18. num. 4. & 5. & 47.

72 Quinimo & potentius, dignius, & antiquius esse jus, ac dominium, quod Reges liberi habent in suo Regno, quam quod Imperator habet in imperio, apertis verbis testatur d. l. 8. tit. 1. part. 2. ubi Gregor. Lop. Andr. de Isern. in c. 1. de vassallo decrep. etat. Bald. in l. 1. C. de summ. Trinit. Purpurat. in rub. de jurisdic. omn. jud. num. 12. & in l. Imperium, num. 123. Petr. Belluga in Specul. Princip. rub. 14. §. veniamus, num. 1. Redinus ubi supra, n. 9. Mar. Freccia de subfendis, lib. 1. tit. de orig. Baronum, n. 36. Cotser. de potest. Regis, quest. 104. Petr. Gregor. 3. part. Syntagm. lib. 47. c. 20. num. 3. & de Republ. lib. 26. c. 5. num. 7. Alexand. ab Alexand. lib. 1. dier. Genial. cap. 2. vers. Nomen verò Imperatoris, ubi Tiraquel. in addit. Suar. in quest. majoratus à n. 23. usque ad 31. Matth. de Afflicis in preluad. ad constitut. Regn. Neapol. quest. 13. per totam, Boer. decis. 178. num. 9. Burgos de Paz in dict. proem. leg. Tauri, n. 143. cum seqq. Borrell. dict. c. 48. num. 8. Aceved. in l. 1. num. 17. tit. 1. lib. 4. Recopil. Villalob. in antinom. jur. Civit. & Regii, c. 1. per tot. Bobadilla in dici. Polit. lib. 5. c. 5. num. 7. pag. 902. Vald. in dict. c. 18. num. 33. Mastrill. d. cap. 4.

num. 3. & novissime Calist. Remir. dict. tractat. de leg. Regia, §. 2. num. 41. & cap. 4. num. 2. & alii relati à Petr. Gilkenio d. auth. quas actiones, c. 9. n. 16. & Petra c. 34. q. 4. n. 33.

Quae omnia in terminis questionis, de qua agimus, longè certius atque apertius procedent, si animadvertamus, & ipsum Carolum V. Imper. 73 Augustum, simul atque Imperii coronam accepit, solemniter sacramento praestito promississe, se libertatem, atque exemptionem ab Imperio, quam Hispania Regnum habebat, nullo modo refragaturum, & generaliter protestatum fuisse, ea omnia, quae ad ejusdem Hispani Regni gubernationem facturus esset, Regio tantum, non Imperatorio jure censi, ac judicari debere. Cujus protestationis verba ad literam refert Vald. dict. c. 8. n. 4. & Ceval. d. gloss. 18. n. 34.

Et est simile quod ab eodem Imperatore 74 decidit in l. 8. tit. 1. lib. 6. Recop. nempe privilegia nobilitatis, & exemptionis, quae aliqui 75 bus Hispani Regni subditis, & vassallis tamquam Imperator concessit, solum in terris Imperii vires, & effectum sortiri debere, circa cuius legis justitiam, & praemissa plura utiliter congesit Joan. Gutier. lib. 4. pract. quest. 11. per totam.

Unde illud etiam nasetur, & quod dixit Ol- 76 drad. cons. 69. num. 6. Hispanos scilicet legem habere, per quam capite puniunt eos, qui in iudicio leges Imperatorum allegant, quod quamvis certum non sit, ut advertit Ceval. d. quest. ult. num. 41. at tamen certissimum est, quod saltem prohiberem, eas in vim legum allegare, sed tantum in vim rationis, ut constat ex l. Tauri, & traditis à Burgos de Paz ibid. à n. 59. Palac. Rub. in introduct. rub. de donat. inter. Didac. Perez in proem. leg. ordin. quest. 3. Greg. Lop. in l. 5. verb. De otra lei, gloss. 2. tit. 1. part. 1. Matienz. in l. 2. gloss. 1. num. 15. tit. 5. lib. 5. Recopil. & plures alii, quos novissime refert Pat. Vasquez dict. disp. 153. cap. 2. & Pat. Salas dict. disp. 7. sect. 9.

CAPUT XXII.

De decimo, & efficacissimo titulo, qui ex Romani Pontificis donatione, & concessione deducitur: Et an, & quantum verum sit, illum circa personas, bona, & Regna fidelium & infidelium, tam in spiritualibus, quam in temporalibus dispenere posse.

SUMMARIUM.

- 1 Pontificis concessionis titulus in questionem deducitur.
- 2 Pontifex Summus an sit totius mundi supremus Monarcha in spiritualibus, & temporalibus, ardua est, & antiqua quest.
- 3 Labor suus unicuique prodesse debet.
- 4 Papa nullam omnino jurisdictionem temporalem Hereticis concedat, cui damnatur & convincuntur.
- 5 Constantini Augusti donatio Ecclesiae facta pluribus comprobatur.
- 6 Jurisdictionem nullam temporalem extra terras Ecclesiae Pontificem Romanum exercere posse, multi asseverant.
- 7 Imperia, & Regna temporalia ab Ecclesia non pendere plures affirmant.

Deum

- 8 Deum verum, & immediatum Imperii temporalis jurisdictionis Auctorem quidam constituunt.
- 9 Lex 1. & 7. tit. 1. part. 2. illustratur.
- 10 Auctores plures citantur, qui temporalem jurisdictionem Pontifici negant, in terris Imperii, vel aliorum Principum secularium.
- 11 Dantes Poeta Florentinus, scripsit librum pro imperii Monarchia.
- 12 Antonius de Rosellis hereticos vocare audeat eos, qui dicunt, imperium pendere ab Ecclesia.
- 13 Lud. Bavarus Imp. legem condidit contra asserentes, Imperium pendere ab Ecclesia.
- 14 Pontifex Romani eligendi potestas aliquando Imperatori commissa dicitur. Et num. 35.
- 15 Philippus Pulcher Galliae Rex imprudenter contentiones habuit cum Bonifacio VIII. eum in temporalibus recognoscere, volens.
- 16 Galliae Reges multum detraherent Papam in temporalibus recognoscere, & de juramento, & lege ubi eis super hoc articulo lata.
- 17 Pontifex Romanus supremam universalem in spiritualibus, & temporalem jurisdictionem & dominationem habet ex multorum sententia.
- 18 Regna omnia, & Imperia mediata ab Ecclesia derivari, plurimi docent.
- 19 Auctores plures utriusque Scholae citantur, qui indistinctè utrumque gladium Pontifici tribuunt.
- 20 Pontifex appellatur totius mundi Dominus.
- 21 Imperium potest Summus Pontifex de Germanis ad Hispanos, si velit, transferre.
- 22 Jurisdictionem temporalem Ecclesia tentans auferre, in sua iniquitate confunditur.
- 23 Gothifredus Viterbiensis Auctor antiquus universalem, & temporalem Ecclesiae jurisdictionem agnoscit.
- 24 Pape, qui negant exercitium temporali jurisdictionis, vel Imperium ab Ecclesia pendere, heretici à multis censentur.
- 25 Dantes Poeta quare fuerit de heresi post mortem damnatus.
- 26 Ludovicus Bavarus Imp. gesta omnia contra Ecclesiam damnata sunt.
- 27 Joan. Hus error affirmantis, Imperium non pendere ab Ecclesia in Concilio Constantiensi damnatus fuit.
- 28 Philippi Pulchri superbia per Extravag. unam sanctam correcta fuit.
- 29 Bavaria Duces religiosissimi, & Sedis Apostolicae devotissimi sunt.
- 30 Lotharius Caesar Rome pater inspicitur à Pontifice Imperii coronam recipiens.
- 31 Henricus IV. Galliae Rex qualiter Ecclesiae auctoritatem, & temporalem jurisdictionem agnovit.
- 32 Imperatorum, & Regum exempla plura qui Romana Ecclesiae maximam reverentiam, & obedientiam habuerunt, remissive.
- 33 Pietas in Deum, & Ecclesiam est praecipuum regnum fundamentum.
- 34 Cap. Adrianus, distinct. 63. exponitur, & saltem historiam continere ostenditur, num. 39.
- 35 Pontificis Romani erigendi, & Sedis Apostolicae ordinande auctoritas qualiter data fuerit Carolo Magno.
- 36 Cap. in memoriam 3. distinct. 19. c. 2. distinct. 10. cap. general. 25. quest. 1. expenduntur.
- 37 Ludovicus Pius renuntiavit privilegio eligendi Pontificem.
- 38 Cap. ego Ludovicus distinct. 63. exponitur.
- 39 Libere sunt omnium Praelatorum Ecclesiasticorum electiones.
- 40 Papam non habere jurisdictionem temporalem, nisi indirectè, & in ordine ad spiritualia, multi opinantur.
- 41 Herciscundi appellantur, qui inter duas opiniones contrarias, mediam eligunt.
- 42 Jurisdictionis Pontificis in spiritualibus & temporalibus differentia qua sit.
- 43 Pontifex exigente sine supernaturali Imperatores, Reges, & Principes gladio etiam temporali coercere potest, qui tunc verus ratione finis, spiritualis appellari poterit.

- 44 Papa, ubi gladio materiali opus est, illum non sua sed aliorum Principum fidelium manu exercere debet.
- 45 Auctores plurimi pro hac opinione citantur, quae solum indirectam temporalem jurisdictionem Pontifici tribuit.
- 46 Gersonem tamquam adulatorem Papa cur notet Almainus.
- 47 Bellarminus, & alii gravissimi Theologi quibus terminis explicent jurisdictionem temporalem, quam R. P. in seculares Principes habet.
- 48 Jurisdictionem spiritualem esse omnino distinctam à temporali, qualiter intelligendum sit.
- 49 Reges Hispaniae, & alii in temporalibus superiorem non recognoscunt.
- 50 Regum exemptio, & libertas in temporalibus, qualiter intelligi debeat.
- 51 Jurisdictio Papae spiritalis subordinat sibi temporalem Regum, & Principum.
- 52 Papa est iudex Principum non recognoscentium superiorem, maxime ratione peccati.
- 53 Papa est praecipuus Caesar, & Princeps Regum terrarum, & supra omnem jurisdictionem.
- 54 Pontifices Summi sepe gladio temporali adversus seculares Principes sui reperiuntur.
- 55 Jura plura citantur, quae adducunt exempla Imperatorum, & Regum, qui à Pontificibus privati, aut puniti sunt.
- 56 Auctores plures recensentur, qui varias historias congerunt Regum à Romanis Pontificibus temporaliter punitorum, & deponitorum.
- 57 Navarra regnum Julius III. Joannis, ut schismatico ademisset, & Regibus Catholicis occupandum concessit.
- 58 Anglia regnum ratione heresis, & schismatis à Pio V. & Sixto V. Philippo II. Hispaniae Regi adjudicatum est.
- 59 Imperatores, & Principes seculares dedignari non debent Pontifici subfieri.
- 60 Aurelianus Imperator, licet Ethnicus, Romani Pontificis dignitatem agnovit.
- 61 Regna, & Imperia eo magis augentur, quo magis Sedis Apostolicae subficiuntur.
- 62 Ecclesiae auctoritatem, & jurisdictionem temporalem augeri, convenientissimum est.
- 63 Orbis Frisingensis dubitatio diluitur, dum querit, an antiqua humilitate, vel hodierna exultatio Ecclesiae magis conveniat.
- 64 Bapt. Fulgorii verba expenduntur de Pontificum in Reges, & Imperatores potestates & auctoritate.

Superest modò, ut quando in concessionis, sive confirmationis Imperatoriae jure parum roboris esse ostendimus, ad Indorum infidelium provincias occupandas, & adquirendas, diligentè disputatione examinare conemur, & an justior, ac validior ille alter titulus judicari debeat, qui ex vi, & auctoritate donationis Alexandri VI. Summi Romanae Ecclesiae Pontificis peti solet, qua apertis, & bullatis (ut dicunt) literis gloriosissimis, & re ut nomine Catholicissimis Hispaniae nostrae Regibus Ferdinando, & Elizabeth, eorumque haeredibus, & successoribus omnes insulas, & terras firmas pleno jure donavit, concessit, & assignavit, quae versus Occidentem, & Meridiem detrahet, & in posterum detegendae essent, & per alium Christianum Principem actualiter tunc temporis possessa non invenirentur.

Cujus questionis decisio ex ea dependet, an Summus Pontifex, & tamquam Christi in terris Vicarius, omnibus, & in omnibus praesente, & dominari videatur, & de Regibus, & provinciis fidelium non solum in spiritualibus, verum etiam in temporalibus disponere possit? Quae quidem, ita